

บทความวิจัย (ก.ค. – ธ.ค. 2561)

รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการนิเทศของครูในศตวรรษที่ 21st

สำราญ อุตสาหะ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

E-mail: ssk2.pear@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการพัฒนาสมรรถนะการนิเทศของครูในโรงเรียนที่มีการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 2) พัฒนารูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการนิเทศของครูในศตวรรษที่ 21 และ 3) ศึกษาผลการใช้รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการนิเทศของครูในศตวรรษที่ 21 โดยใช้การวิจัยแบบผสมผสานวิธีการ (Mixed Methods Research) ดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 เก็บข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์ตัวอย่าง จำนวน 9 คน เป็นศึกษานิเทศก์ จำนวน 3 คน ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน และครูผู้นิเทศ จำนวน 3 คน และเก็บข้อมูลเชิงปริมาณโดยการสอบถามความคิดเห็นของตัวอย่าง จำนวน 399 คน เป็นศึกษานิเทศก์ จำนวน 22 คน ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 198 คนและครูผู้นิเทศ จำนวน 198 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ และแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการศึกษา พบว่า ด้านกระบวนการพัฒนา มีคะแนนเฉลี่ยการปฏิบัติโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และกิจกรรมสำคัญที่ส่งเสริมให้การพัฒนาสมรรถนะการนิเทศของครูในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ การใช้กระบวนการชุมชนการเรียนรู้อย่างมืออาชีพ PLC (Professional learning Community: PLC) 2) ด้านเนื้อหาการพัฒนา คะแนนเฉลี่ยการมีคุณลักษณะเฉพาะของผู้นิเทศโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก และแรงขับเคลื่อนที่ต้องการจะช่วยเหลือกัน เป็นปัจจัยที่ส่งเสริมการมีคุณลักษณะเฉพาะของผู้นิเทศที่สำคัญ คะแนนเฉลี่ยการมีความรู้ด้านการนิเทศการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยภาพรวมของศึกษานิเทศก์และผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก ส่วนครูผู้นิเทศคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในเรื่องการนิเทศการสอนในศตวรรษที่ 21 ทำให้ครูสามารถนำความรู้มาปรับใช้ในการนิเทศการสอนได้ดียิ่งขึ้น คะแนนเฉลี่ยการมีทักษะด้านการนิเทศ โดยภาพรวมของศึกษานิเทศก์และผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก ส่วนครูผู้นิเทศคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง และการฝึกปฏิบัติเกี่ยวกับเทคนิคการสังเกตการสอนในชั้นเรียน อย่างต่อเนื่องจะทำให้ครูเกิดความมั่นใจ ขั้นตอนที่ 2 พัฒนารูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการนิเทศของครูในศตวรรษที่ 21 โดยการตรวจสอบความเที่ยงตรง และประเมินคุณภาพของรูปแบบการพัฒนา โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 7 คน ผลการศึกษา พบว่า รูปแบบการพัฒนามีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา สามารถพัฒนาได้ตรงกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการพัฒนา และ ขั้นตอนที่ 3 ศึกษาผลการใช้รูปแบบการพัฒนา โดยการทดลองกลุ่มเดียวประเภทการทดลองแบบสลับกลับ (Reversal design หรือ A-B-A-B Design) ตัวอย่างเป็นครูจำนวน 12 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการนิเทศของครูในศตวรรษที่ 21 แบบสอบถามแบบสัมภาษณ์แบบตรวจสอบความเที่ยงตรง แบบทดสอบ แบบประเมินแบบสังเกต แบบสอบถาม และการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการศึกษา พบว่า ครูผู้นิเทศมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศการสอนในศตวรรษที่ 21 หลังการใช้รูปแบบการพัฒนาลงสูงกว่าก่อนใช้รูปแบบพัฒนามี

สมรรถนะในการนิเทศการสอนอยู่ในระดับมาก และมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการนิเทศของครูในศตวรรษที่ 21 อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: สภาพของการพัฒนาสมรรถนะการนิเทศของครูในศตวรรษที่ 21, รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการนิเทศของครูในศตวรรษที่ 21, สมรรถนะการนิเทศของครูในศตวรรษที่ 21

Received: August 22, 2017, **Accepted** August 30, 2017

Development of Teacher Competencies Supervision Model In the 21 Century

Samran Ausaha, Ph.D. Candidate in the Research and Evaluation Program, Faculty of Education,
Ubon Ratchathani Rajabhat University, E-mail: ssk2.pear@gmail.com

Abstract

The purposes of this research were to development of teacher supervision competencies in the 21st century. By 3 steps 1 Step is study the state of teacher supervision. Examples are supervisor, school administrators, and supervisory teachers for multi-stage sampling 399 people and for purposive sampling Interview 9 people. 2 Steps develop a model for developing teacher supervision competencies in the 21st century. By the embedded design the experts 7 people examine. Content validity and quality assessment deeply considered model. 3 Steps study the effect of the development of teacher supervision model in the 21st century. The single subject design reversal design such as (A-B-A-B). The example is 12 people. The instruments used in the study were questionnaires, interview, Check out validity and development quality assessment form, observation and recording of teaching behavior opinion questionnaire, group discussion summary form. Data were analyzed using percentage, mean, standard deviation. And content analysis. The results of the study were as follows. Teacher who is a consultant was a high level of supervision in all subjects. The teacher who is a consultant satisfaction with the 21st century model of teacher supervision improvement was at the highest level. The teacher who is a consultant have a thorough understanding of 21st century teaching supervision after the development pattern was higher than before using the development pattern.

Keywords: The state of teacher supervision competencies in the 21st century, Development of teacher competencies supervision model in the 21 century, Competencies supervision in the 21 century

คำขอบคุณ : งานวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

บทนำ

การปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552-2561) มีประเด็นหลักซึ่งต้องเร่งปฏิรูป 4 ประเด็น ได้แก่ 1) พัฒนาคุณภาพคนไทยยุคใหม่ 2) พัฒนาคุณภาพครูยุคใหม่ 3) พัฒนาคุณภาพสถานศึกษาและแหล่งเรียนรู้ยุคใหม่ และ 4) พัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการใหม่ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา 2552: 14; พิมพันธ์ เดชะคุปต์ 2557: 1-4) การจัดการศึกษาเพื่อนำสู่การเป็นคนไทยยุคใหม่ในศตวรรษที่ 21 อยู่บนพื้นฐานของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในส่วนของสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนได้แก่ ความสามารถในการสื่อสาร ความสามารถในการคิด ความสามารถในการแก้ปัญหาความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต และความสามารถในการใช้เทคโนโลยี ดังนั้น เพื่อให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญดังกล่าว ต้องพัฒนาศักยภาพครูให้มีทักษะในการจัดการเรียนรู้ใน 7 ประการ ได้แก่ 1) ทักษะการพัฒนาหลักสูตร (Curriculum Development) 2) ทักษะการเรียนรู้ที่เน้นเด็กเป็นศูนย์กลาง (Child – Centered Approach) 3) ทักษะการนำนวัตกรรมไปใช้ (Classroom innovation implementation) 4) ทักษะการประเมินผลตามสภาพจริง (Classroom Authentic Assessment) 5) ทักษะการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน (Classroom Action Research) 6) ทักษะการจัดการในชั้นเรียน (Classroom Management) และ 7) ทักษะการเสริมสร้างลักษณะ (Character Enhancement) โดยพัฒนาควบคู่ไปกับการเป็นครูผู้มีจิตวิญญาณครูมีคุณธรรมและจรรยาบรรณครู และทักษะสำคัญที่ครูในยุคศตวรรษที่ 21 ต้องได้รับการพัฒนาคือ ทักษะด้านการใช้เทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้นิเทศการสอนเป็นกลยุทธ์ที่สำคัญในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ปัจจุบันการนิเทศการสอนเป็นกระบวนการทำงานร่วมกันระหว่าง ศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน โดยมีขั้นตอน ดังนี้ 1) การประชุมคณะกรรมการดำเนินการนิเทศการสอน เพื่อร่วมกันวางแผนการนิเทศ และกำหนดปฏิทินการนิเทศการสอน 2) ดำเนินการนิเทศตามแผน และให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้รับการนิเทศ เพื่อนำไปแก้ไขปรับปรุง การจัดการเรียนการสอนซึ่งเป็นกระบวนการนิเทศการสอนมีความสอดคล้องกับแนวคิด และหลักการที่ดีของการนิเทศการศึกษาในปัจจุบัน แต่ผลของการวิเคราะห์ข้อมูลจากการนิเทศ และการสัมภาษณ์ผู้นิเทศก์ และครูผู้รับการนิเทศ พบว่า มีข้อจำกัดและปัญหาที่ทำให้การนิเทศการสอน ยังไม่ประสบผลสำเร็จ ปรากฏในหลายโรงเรียนสรุปได้ 4 ประเด็นที่สำคัญ ได้แก่ 1) การใช้วิธีการนิเทศแบบเดียวกัน กับครูทุกคน ทุกกลุ่ม ไม่ได้ผลเท่าที่ควร เพราะครูมีความแตกต่างกัน 2) ครูได้รับการนิเทศการสอนในชั้นเรียนไม่ทั่วถึงทำให้เกิดผลการพัฒนาในเรื่องที่พึงประสงค์ เพราะขาดบุคลากรที่จะดำเนินการนิเทศ เพื่อปรับปรุงและพัฒนาการเรียนรู้โดยตรง 3) ผู้นิเทศก์ ใช้ทักษะ และเทคนิคการนิเทศการสอนที่มีอยู่ยังไม่เกิดประสิทธิภาพเท่าที่ควร เพราะมีทักษะและเทคนิคการนิเทศการสอน ตลอดจนความรู้ความเข้าใจไม่

เพียงพอเกี่ยวกับเนื้อหาของเรื่องที่ต้องนิเทศ 4) การให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้รับการนิเทศ ยังไม่ส่งผลให้ครูเกิดการปรับปรุงการจัดการเรียนรู้เท่าที่ควรสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2 (2555: 1-7, 2556: 1-10 และ 2556: 31-32) จากข้อจำกัดและปัญหาของการนิเทศการสอนดังกล่าวข้างต้น จึงได้พัฒนารูปแบบการพัฒนาที่เน้นความแตกต่างของมนุษย์มีความเหมาะสมกับสภาพปัญหาด้านการนิเทศการสอนในปัจจุบันเน้นบทบาท ของผู้นิเทศและกระบวนการนิเทศที่สอดคล้องกับปัญหา และความต้องการของครูเพื่อช่วยเหลือครูให้มีสมรรถนะการนิเทศเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการนิเทศของครูในศตวรรษที่ 21 ที่พัฒนาขึ้น มีกระบวนการพัฒนา 4 ขั้น ได้แก่ 1) ขั้นวางแผนการพัฒนา (Planning: P) 2) ขั้นให้ความรู้ความเข้าใจในการพัฒนา (Informing: I) 3) ขั้นดำเนินการพัฒนา (Doing: D) และ 4) ขั้นประเมินผลการพัฒนา (Evaluating: E) ขั้นดำเนินการพัฒนา มี 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การคัดกรองระดับความรู้ความสามารถและทักษะที่สำคัญ (Classifying: C) 2) การให้ความรู้ก่อนการนิเทศการสอน (Informing: I) 3) การวางแผนการนิเทศการสอน (Planning: P) 4) การดำเนินการนิเทศการสอน (Proceeding: P) และ 5) การวัดผลและประเมินผลพฤติกรรมการสอน (Evaluation Performance) การดำเนินการนิเทศการสอน แบ่งเป็น 3 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 ประชุมก่อนการสังเกตการสอน (Pre - Observation Conference) ระยะที่ 2 สังเกตการสอน (Observation) และระยะที่ 3 ประชุมหลังการสังเกตการสอน (Post- Observation Conference)

วิธีการวิจัย

การพัฒนารูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการนิเทศของครูในศตวรรษที่ 21 ใช้การวิจัยแบบผสมผสานวิธีการ (Mixed Methods Research) โดยใช้ข้อมูลเชิงปริมาณ และข้อมูลเชิงคุณภาพ มาบูรณาการผสมผสาน และแปลความหมายโดยการนำจุดเด่นของข้อมูลทั้งสองประเภทมาใช้ตอบคำถามวิจัยให้สมบูรณ์ที่สุด มีกระบวนการวิจัย 3 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพการพัฒนาสมรรถนะการนิเทศของครู ในโรงเรียนที่มีการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยทำการเก็บข้อมูลทั้งในเชิงปริมาณและข้อมูลมาบูรณาการผสมผสาน และแปลความหมายโดยการนำจุดเด่นของข้อมูลทั้งสองประเภทมาใช้ตอบคำถามวิจัยสมบูรณ์ที่สุด ซึ่งมีวิธีการดำเนินการ ดังนี้

3.1) ใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview Protocol) เป็นคำถามแบบปลายเปิด (Open end Questions) เป็นเครื่องมือในการศึกษาผู้ให้ข้อมูล จำนวน 9 คน เป็นศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้นิเทศได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพราะมีจุดมุ่งหมายของการศึกษาเป็นหลัก (Purposeful Selection) ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองและนำข้อมูลที่ได้จากแบบสัมภาษณ์ มาวิเคราะห์ โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แล้วนำเสนอในรูปแบบพรรณนาความ

1.2) ใช้แบบสอบถามลักษณะมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแบบของ ลิเคิร์ต (Likert) มีตัวเลือก 5 ระดับเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้ให้ข้อมูลจำนวน 399 คน เป็นศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้นิเทศก์ ได้มาจากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (multi-stage sampling) และนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาวิเคราะห์ โดยการหาค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนารูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการนิเทศของครู ในศตวรรษที่ 21 โดยผู้วิจัย ได้สังเคราะห์ผลการศึกษาเอกสารแนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ สมรรถนะ (Competency) การนิเทศ (Supervision) และการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ผสมกับข้อมูลที่ได้จากการศึกษาสภาพการพัฒนาสมรรถนะการนิเทศของครูในโรงเรียนที่มีการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เพื่อนำมากร่างรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการนิเทศของครูในศตวรรษที่ 21 ได้ร่างรูปแบบการพัฒนาที่มี 7 องค์ประกอบ คือ 1) ความเป็นมาและความสำคัญของรูปแบบการพัฒนา 2) หลักการของรูปแบบการพัฒนา 3) วัตถุประสงค์ของรูปแบบการพัฒนา 4) นิยามของรูปแบบการพัฒนา 5) กระบวนการตามรูปแบบการพัฒนา 6) บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการใช้รูปแบบการพัฒนา และ 7) เงื่อนไขในการใช้รูปแบบหลังจากนั้นดำเนินการตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบการพัฒนา ดังนี้

2.1) ตรวจสอบความถูกต้อง และความเที่ยงตรงโครงสร้าง (Construct Validity) แล้ววิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องที่มีค่า ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไปทุกรายการ ถือว่าแบบตรวจสอบความความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง

2.2) ตรวจสอบความถูกต้อง และความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา แล้ววิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Congruence: IOC) ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องที่มีค่า ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไปทุกรายการ ถือว่าแบบตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหามีความเหมาะสม

2.3) ประเมินคุณภาพรูปแบบการพัฒนา โดยผู้เชี่ยวชาญที่มีความชำนาญเฉพาะทาง (Specialization) ตามแนวคิดการประเมินรูปแบบของไอส์เนอร์ (Eisner, 1976:192 - 193) เพื่อให้ได้ข้อสรุปเกี่ยวกับข้อมูลคุณภาพของรูปแบบโดยการตัดสินคุณค่าของรูปแบบการพัฒนาด้วยผู้เชี่ยวชาญ 2 กลุ่มได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา จำนวน 3 คนและผู้เชี่ยวชาญด้านเทคนิควิธีการพัฒนารูปแบบ จำนวน 3 คน

ขั้นตอนที่ 3 ศึกษาผลการใช้รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการนิเทศของครูในศตวรรษที่ 21 โดยการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนากับตัวอย่างจำนวน 12 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) เครื่องมือที่ใช้ในการนิเทศการสอน และ 2) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลการวิจัย

3.1) เครื่องมือที่ใช้ในการนิเทศการสอน มี 4 ลักษณะ ได้แก่ 1) แผนนิเทศ 2) แบบสังเกตการสอน 3) แบบบันทึกประจำวัน และ 4) แผนการจัดการเรียนรู้

3.2) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลการวิจัยมี 5 ลักษณะ ได้แก่ 1) แบบทดสอบเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศการสอนในศตวรรษที่ 21 สำหรับครูผู้นิเทศ 2) แบบประเมินความสามารถในการนิเทศการสอนของครูผู้นิเทศ 3) แบบสังเกต และบันทึกพฤติกรรมการนิเทศการสอนของครูผู้นิเทศ 4) แบบสอบถามด้านความคิดเห็นที่มีต่อรูปแบบการพัฒนาสำหรับครูผู้นิเทศ และ 5) แบบสรุปผลการสนทนากลุ่มของครูผู้นิเทศ

การทดลองใช้รูปแบบการพัฒนา ใช้รูปแบบการทดลองแบบกลุ่มเดียว (Single Subject Design) ประเภทการทดลองแบบสลับกลับ (Reversal design หรือ A-B-A-B Design) โดยดำเนินการในขั้นการทดลองและขั้นการวิเคราะห์และการเสนอข้อมูล ดังนี้

ขั้นการทดลอง ดำเนินการ 3 ระยะ ดังนี้

1. ระยะก่อนการทดลองดำเนินการสำรวจคุณสมบัติและเลือกครูผู้สอนที่จะเข้าร่วมพัฒนา และกำหนดพฤติกรรมที่เป็นเป้าหมายของครูผู้นิเทศแต่ละคนเพื่อทำการฝึกด้วยกิจกรรมการนิเทศการสอน

2. ระยะการทดลอง ดำเนินการทดลองในระยะเวลา 8 สัปดาห์ แบ่งเป็น 4 ระยะ ตามประเภทการทดลองแบบสลับกลับ ดังนี้

ระยะที่ 1 (A1) หรือระยะเส้นฐานที่ 1 (Baseline Phase 1) เป็นระยะเวลาที่มีการเก็บข้อมูลเส้นฐานโดยเก็บข้อมูลพฤติกรรมการนิเทศการสอนของตัวอย่างโดยยังไม่ต้องมีการจัดกระทำใด ๆ ดำเนินการในสัปดาห์ที่ 1 ของการทดลอง

ระยะที่ 2 (B1) เป็นระยะการจัดกระทำซึ่งเป็นการดำเนินการตามกระบวนการของรูปแบบการพัฒนา (Treatment 1 หรือ Intervention Phase 1) กับตัวอย่าง ได้แก่ 1) การให้ความรู้ก่อนการนิเทศการสอน 2) การดำเนินการนิเทศการสอน และ 3) วัดผลและประเมินผลพฤติกรรมการสอน ดำเนินการในสัปดาห์ที่ 2 ของการทดลอง

ระยะที่ 3 (A2) หรือระยะเส้นฐานที่ 2 (Baseline Phase 2) เป็นระยะงัดการจัดกระทำซึ่งเป็นการเก็บข้อมูลเส้นฐานครั้งที่ 2 เพื่อดูว่าพฤติกรรมการนิเทศของตัวอย่างเป็นอย่างไ โดยไม่ต้องมีการจัดกระทำใดๆเช่นเดียวกับระยะที่ 1 ดำเนินการในสัปดาห์ที่ 6 ของการทดลอง

ระยะที่ 4 (B2) เป็นระยะการจัดกระทำ ซึ่งเป็นการดำเนินการตามกระบวนการของรูปแบบการพัฒนา (Treatment 2 หรือ Intervention Phase 2) เหมือนในระยะที่ 2 อีกครั้ง และมีการสังเกตและเก็บข้อมูลพฤติกรรมการนิเทศการสอนอย่างต่อเนื่องดำเนินการในสัปดาห์ที่ 8 ของการทดลอง

3. ระยะหลังการทดลอง นำผลการทดลองมาพิจารณาหากมีข้อบกพร่อง เพื่อผู้วิจัยจะได้หาแนวทางมาแก้ไขปรับปรุงต่อไป

ขั้น การวิเคราะห์และการเสนอข้อมูล ดำเนินการดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐานได้แก่ค่าเฉลี่ยในแต่ละระยะค่าลดลงจากระยะเส้นฐานและร้อยละ
2. เปรียบเทียบข้อมูลโดยพิจารณาจากแผนภูมิแท่งซึ่งเป็นการวิเคราะห์ทางสายตา (Visual Inspection)
3. สรุป อภิปรายผลการทดลองข้อเสนอแนะ และการนำผลการวิจัยไปใช้ในการพัฒนางาน

ผลการวิจัย

ผลการวิจัย รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการนิเทศของครูในศตวรรษที่ 21 ปรากฏ ดังนี้

1. ผลการศึกษาศภาพการพัฒนาสมรรถนะการนิเทศของครูในโรงเรียนที่มีการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 จำแนกเป็นรายด้าน แสดงได้ตามตาราง 1-2 ดังนี้

ตาราง 1 ด้านกระบวนการพัฒนาสมรรถนะการนิเทศของครู

รายการ	ตัวอย่าง								
	ศึกษานิเทศก์			ผู้บริหารสถานศึกษา			ครูผู้นิเทศก์		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
กระบวนการพัฒนาสมรรถนะการนิเทศของครู	3.38	.76	ปานกลาง	3.48	1.06	ปานกลาง	3.32	1.09	ปานกลาง

จากตาราง 1 พบว่า สภาพการพัฒนาสมรรถนะการนิเทศของครูในโรงเรียนที่มีการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ด้านกระบวนการพัฒนาสมรรถนะการนิเทศของครู มีคะแนนเฉลี่ยการปฏิบัติโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางจากการสัมภาษณ์ ยังพบว่า กิจกรรมสำคัญที่ส่งเสริมให้การพัฒนาสมรรถนะการนิเทศของครูในศตวรรษที่ 21 เกิดประสิทธิผล ได้แก่ 1) การใช้กระบวนการชุมชนการเรียนรู้อย่างมืออาชีพ (Professional learning Community: PLC) 2) การจัดกิจกรรมการพัฒนาสมรรถนะการนิเทศจะทำให้ครูผู้นิเทศ และครูผู้รับการนิเทศมีความรู้ความเข้าใจตรงกันเกี่ยวกับการนิเทศการสอน และ 3) การให้ครูได้มีโอกาสในการสังเกตการสอนในชั้นเรียนอย่างสม่ำเสมอซึ่งเป็นแนวทางที่จะส่งผลให้ครูมีสมรรถนะด้านการนิเทศเพิ่มขึ้น

ตาราง 2 ด้านเนื้อหาการพัฒนาสมรรถนะการนิเทศของครู

ตัวอย่าง	รายการ								
	คุณลักษณะเฉพาะ ของผู้นิเทศก์			การมีความรู้ด้านการนิเทศ การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21			การมีทักษะด้านการนิเทศ		
	$\bar{X}$	SD.	ระดับ การมี คุณลักษณะ	$\bar{X}$	SD.	ระดับ การมี ความรู้	$\bar{X}$	SD.	ระดับ การมี ทักษะ
ศึกษานิเทศก์	3.83	.84	มาก	3.66	.71	มาก	4.08	.69	มาก
ผู้บริหาร สถานศึกษา	3.70	1.00	มาก	3.50	.94	มาก	3.76	.90	มาก
ครูผู้นิเทศก์	3.50	1.12	มาก	3.21	1.10	ปานกลาง	3.13	1.31	มาก

จากตาราง 2 พบว่า สภาพการพัฒนาสมรรถนะการนิเทศของครูในโรงเรียนที่มีการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ด้านเนื้อหาการพัฒนาสมรรถนะการนิเทศของครูมีคะแนนเฉลี่ยการมีคุณลักษณะเฉพาะของผู้นิเทศก์โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากคะแนนเฉลี่ยการมีความรู้ด้านการนิเทศการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยภาพรวมของศึกษานิเทศก์และผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก ส่วนครูผู้นิเทศก์คะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง และคะแนนเฉลี่ยการมีทักษะ ด้านการนิเทศ โดยภาพรวมของศึกษานิเทศก์ และผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก ส่วนครูผู้นิเทศก์คะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง

จากการสัมภาษณ์ มีข้อค้นพบที่สำคัญต่อการพัฒนาสมรรถนะการนิเทศของครู ดังนี้ 1) การมีคุณลักษณะเฉพาะของผู้นิเทศก์เกิดจากแรงขับภายในที่ต้องการจะช่วยเหลือกัน 2) การจัดเวทีสัมมนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในเรื่องการนิเทศ การสอนในศตวรรษที่ 21 โดยมีผู้เชี่ยวชาญด้านการนิเทศคอยให้คำปรึกษาแนะนำทำให้ครูได้เสนอความคิด และประสบการณ์ของตนเองอย่างกว้างขวาง ทั้งถึงและต่อเนื่องจะทำให้ครูเกิดความมั่นใจและสามารถนำความรู้มาปรับใช้ในการนิเทศการสอนได้ดียิ่งขึ้นและ 3) การฝึกปฏิบัติเกี่ยวกับเทคนิคการสังเกตการสอนในชั้นเรียน อย่างต่อเนื่องจะทำให้ครูเกิดความมั่นใจ และสามารถพัฒนาทักษะด้านการนิเทศสำหรับครูในยุคศตวรรษที่ 21 ได้เป็นอย่างดี

2. ผลการพัฒนาแบบการพัฒนาสมรรถนะการนิเทศของครูในศตวรรษที่ 21 ที่พัฒนาขึ้นมีลักษณะ เชิงปฏิบัติการ (Operational) ที่เป็นกระบวนการ มีองค์ประกอบของรูปแบบ 7 องค์ประกอบได้แก่ 1) ความเป็นมาและความสำคัญของรูปแบบการพัฒนา 2) หลักการของรูปแบบการพัฒนา 3) วัตถุประสงค์ของรูปแบบการพัฒนา 4) นิยามของรูปแบบการพัฒนา 5)

กระบวนการพัฒนาสมรรถนะการนิเทศของครูในศตวรรษที่ 21 ตามรูปแบบการพัฒนา
6) บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการใช้รูปแบบการพัฒนาและ 7) เงื่อนไขการใช้รูปแบบการพัฒนา

กระบวนการพัฒนาตามรูปแบบมี 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นการวางแผนการพัฒนา (Planning: P) 2) ขั้นการให้ความรู้ความเข้าใจในการพัฒนา (Informing: I) 3) ขั้นการดำเนินการพัฒนา (Doing: D) และ 4) ขั้นการประเมินผลการพัฒนา (Evaluating: E)

ผลการตรวจสอบความเที่ยงตรง (Validity) ของรูปแบบการพัฒนา พบว่า กระบวนการของรูปแบบการพัฒนามีความเหมาะสม และมีความเป็นไปได้ จึงถือว่ารูปแบบการพัฒนามีความตรงเชิงโครงสร้าง ส่วนเนื้อหาของรูปแบบการพัฒนา มีค่าดัชนีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาหายประเด็น (item content validity index, I-CVI) เท่ากับ 1.00 และ ค่าดัชนีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาทั้งรูปแบบ (Content Validity for Scale, S-CVI) เท่ากับ 1.00 จึงถือว่ารูปแบบการพัฒนามีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา สามารถพัฒนาได้ตรงกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการพัฒนา

ผลการประเมินคุณภาพของรูปแบบการพัฒนา พบว่า มีการประยุกต์ใช้ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศการศึกษาอย่างเหมาะสม ทำให้รูปแบบมีลักษณะเฉพาะของการพัฒนาทั้งแต่ละองค์ประกอบและโดยส่วนรวม สามารถนำไปสู่การทำงานที่สมบูรณ์ตามศักยภาพของรูปแบบและตามวัตถุประสงค์ของการพัฒนารูปแบบที่มุ่งช่วยเหลือให้ครูสามารถพัฒนาสมรรถนะการนิเทศ ในศตวรรษที่ 21 ได้

ส่วนด้านมาตรฐานของกระบวนการพัฒนา พบว่า รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการนิเทศของครูในศตวรรษที่ 21 มีการดำเนินการเป็นขั้นตอนอย่างต่อเนื่อง มีการวางแผนการปฏิบัติตามแผน และประเมินผล รวมทั้งมีวิธีการสร้างความเข้าใจ จูงใจผู้รับการนิเทศ และการให้ขวัญกำลังใจ ทำให้เข้าใจงาน เห็นประโยชน์เต็มใจพร้อมดำเนินการอย่างเต็มศักยภาพ และมีสมรรถนะการนิเทศอย่างครบถ้วนถูกต้องตามวัตถุประสงค์

3. ผลการใช้รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการนิเทศของครูในศตวรรษที่ 21 พบว่า ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศการสอนในศตวรรษที่ 21 ของครูผู้นิเทศก์หลังการใช้รูปแบบการพัฒนามีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X} = 17.83$, SD. 0.98) สูงกว่าก่อนใช้รูปแบบการพัฒนา ($\bar{X} = 14.29$, SD.=1.11) มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จากการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนากับตัวอย่าง ใน 4 ระยะ พบว่า

ระยะที่ 1 (A1) หรือระยะเส้นฐานที่ 1 (Baseline Phase 1) พบว่า คะแนนเฉลี่ยสมรรถนะในการนิเทศการสอนของครูผู้นิเทศก์ อยู่ในระดับ น้อย (ค่าคะแนนการประเมินเฉลี่ย 1.90)

ระยะที่ 2 (B1) หรือเป็นระยะการจัดกระทำพบว่า คะแนนเฉลี่ยสมรรถนะในการนิเทศการสอนของครูผู้นิเทศก์ อยู่ในระดับมาก (ค่าคะแนนการประเมินเฉลี่ย 3.72) มีประเด็นการประเมินอยู่ในระดับคุณภาพ ปานกลาง คือ มีความรู้ความเข้าใจและความชำนาญในการสังเกตและบันทึกการจัดการเรียนรู้ (ค่าคะแนนการประเมินเฉลี่ย 3.00) และการช่วยเหลือแนะนำครูได้ตรงตามที่ครูต้องการ (ค่าคะแนนการประเมินเฉลี่ย 3.00)

ระยะที่ 3 (A2) หรือระยะเส้นฐานที่ 2 (Baseline Phase 2) พบว่า คะแนนเฉลี่ยสมรรถนะในการนิเทศการสอนของครูผู้นิเทศก์ อยู่ในระดับ มาก (ค่าคะแนนการประเมินเฉลี่ย 3.94) มีประเด็นการประเมินอยู่ในระดับคุณภาพ ปานกลาง คือ มีความรู้ความเข้าใจและมีความชำนาญในการสังเกตและบันทึกการจัดการเรียนรู้ (ค่าคะแนนการประเมินเฉลี่ย 3.42) การช่วยเหลือแนะนำครูได้ตรงตามที่ครูต้องการ (ค่าคะแนนการประเมินเฉลี่ย 3.42) และมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ (ค่าคะแนนการประเมินเฉลี่ย 3.50)

ระยะที่ 4 (B2) เป็นระยะการจัดกระทำพบว่า คะแนนเฉลี่ยสมรรถนะในการนิเทศการสอนของครูผู้นิเทศก์ อยู่ในระดับมาก (ค่าคะแนนการประเมินเฉลี่ย 4.31) ทุกประเด็นการประเมินอยู่ในระดับคุณภาพ มาก ประเด็นการประเมินที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด คือ เปิดโอกาสให้ครูได้ร่วมวิเคราะห์การจัดการเรียนรู้ (ค่าคะแนนการประเมินเฉลี่ย 4.59)

ผลการสังเกตและบันทึกพฤติกรรมการนิเทศของครูผู้นิเทศก์ พบว่า ครูผู้รับการนิเทศส่วนใหญ่สามารถวิเคราะห์ปัญหาได้ตรงตามสภาพที่เกิดขึ้น สามารถเลือกวิธีการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับเรื่องที่ทำการสอน และระดับชั้นของนักเรียน สามารถจัดทำแผนการเรียนรู้ ผลัดสื้อเพื่อใช้ในการจัดการเรียนรู้ สร้างแบบทดสอบของนักเรียน และแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อเทคนิคการจัดการเรียนรู้ที่ครูใช้ แต่มีครูผู้รับการนิเทศบางคนวิเคราะห์ปัญหาได้ไม่ชัดเจน ไม่ตรงกับสภาพจริง ไม่สามารถเลือกวิธีการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมได้ และเขียนแผนจัดการเรียนรู้ไม่ชัดเจน ครูผู้นิเทศก์ได้ให้คำแนะนำชี้ให้เห็นปัญหา และเพิ่มรายละเอียดในการปฏิบัติ อธิบายให้ครูผู้รับการนิเทศเข้าใจ มีการนำเสนอเทคนิคการจัดการเรียนรู้ที่สามารถนำไปปฏิบัติและพัฒนาผลการเรียนรู้ ของนักเรียนได้จริง

ส่วนขั้นปฏิบัติตามแผนการจัดการเรียนรู้ พบว่า ครูผู้นิเทศก์และครูผู้รับการนิเทศมีการประชุมก่อนการสังเกตการสอนในชั้นเรียน เพื่อทบทวนแผนการนิเทศตามวิธีการที่ได้เลือกไว้ ตามวันเวลาที่ได้กำหนดไว้ในปฏิทินการนิเทศ ทบทวนเครื่องมือในการสังเกตการสอนและแผนการจัดการเรียนรู้ของครูซ้ำอีกครั้ง เพื่อให้การสังเกตการเรียนรู้ดำเนินการไปตามแผนที่กำหนดไว้ สามารถวิเคราะห์ข้อมูลและแปลผลได้ สามารถเขียนรายงานผลการจัดการเรียนรู้ได้ แต่มีครูผู้รับการนิเทศบางคนไม่มั่นใจ ผู้วิจัย และครูผู้นิเทศก์ ได้ช่วยเหลือในการวิเคราะห์ข้อมูลและอธิบายวิธีการแปลผลและให้คำปรึกษาแนะนำช่วยเหลือ รวมทั้งตรวจสอบแก้ไขและปรับปรุง ทำให้ครูผู้รับการนิเทศมีความเข้าใจและมั่นใจในการรายงานผลการจัดการเรียนรู้มากขึ้น

ครูผู้นิเทศก์มีความพึงพอใจต่อรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการนิเทศของครูในศตวรรษที่ 21 อยู่ในระดับ มากที่สุดทุกด้าน ($\bar{X} = 4.71$, SD. = 0.08)

ผลการสนทนากลุ่ม พบว่าองค์ประกอบของรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการนิเทศของครูในศตวรรษที่ 21 ทุกองค์ประกอบมีความเหมาะสมและสอดคล้องกัน กระบวนการพัฒนามีความต่อเนื่องและสัมพันธ์ของแต่ละขั้นตอน ทำให้เกิดการพัฒนาทั้งด้านการพัฒนางาน และองค์ความรู้ โดยเฉพาะองค์ประกอบเชิงเงื่อนไขการนำไปใช้เป็นองค์ประกอบที่มีความจำเป็นในการนำรูปแบบไป

ปฏิบัติจริง โดยเฉพาะเงื่อนไขของครูที่มีความมุ่งมั่นจริงจังในการพัฒนาการเรียนการสอนด้วยความเต็มใจร่วมมือกัน มีความรับผิดชอบในการทำงานและมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อกันเป็นสิ่งที่มีความสำคัญมาก กิจกรรมแต่ละขั้นตอนมีความเหมาะสม โดยเฉพาะการนิเทศการสอน และสังเกตการสอนในชั้นเรียนเป็นกิจกรรมที่สร้างความไว้วางใจ ความร่วมมือในการพัฒนาวิชาชีพพร้อมกัน ส่วนการฝึกทักษะการนิเทศ ถึงแม้ว่าครูผู้นิเทศจะยังไม่มี ความเชี่ยวชาญในการนิเทศการสอน แต่ก็สามารถพัฒนาสมรรถนะการนิเทศของตนเอง ได้เป็นอย่างดีในระหว่างปฏิบัติ

การปรับปรุงรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการนิเทศของครูในศตวรรษที่ 21 มีข้อเสนอแนะ สรุปได้ว่า ควรนำรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการนิเทศของครูในศตวรรษที่ 21 มาใช้ในพัฒนาทักษะด้านอื่น ๆ ของครู เพื่อผลของการพัฒนาคุณภาพของนักเรียน ควรให้ความรู้พื้นฐานก่อนการนิเทศในทุกเรื่อง เพื่อให้ผู้ทำหน้าที่นิเทศและผู้รับการนิเทศ ได้เข้าใจบทบาทของตนเองที่ถูกต้อง และควรเพิ่มทักษะที่เป็นพื้นฐานเรื่องการใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อการสืบค้นข้อมูล ซึ่งจะอำนวยความสะดวกและรวดเร็วในการค้นหาข้อมูลต่างๆ เพื่อช่วยให้สามารถการเรียนรู้ได้กว้างไกลและรวดเร็วยิ่งขึ้น

อภิปราย วิเคราะห์ผลวิจัย

การวิจัย รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการนิเทศของครูในศตวรรษที่ 21 ผู้วิจัย อภิปรายผลการวิจัยจากข้อค้นพบตามลำดับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. การศึกษาสภาพการพัฒนาสมรรถนะการนิเทศของครูในโรงเรียนที่มีการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 พบว่า มีการดำเนินงานพัฒนาสมรรถนะการนิเทศของครูเป็นลำดับขั้นตอนประกอบด้วย 1) การวางแผนการพัฒนาตามกรอบการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 2) การพัฒนาด้วยวิธีการนิเทศ เพื่อให้ครูมีความรู้ความเข้าใจ มีทักษะด้านการนิเทศ และมีคุณลักษณะที่เอื้อต่อการนิเทศการสอนในศตวรรษที่ 21 และ 3) การประเมินผลการปฏิบัติการนิเทศการสอนในชั้นเรียน ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดเรื่องสมรรถนะที่อธิบายว่า พฤติกรรมในการทำงานของบุคคลด้วยโมเดลภูเขาน้ำแข็ง (Iceberg Model) คือทั้งความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skill) ซึ่งเป็นส่วนที่อยู่เหนือน้ำที่สัมพันธ์กับเขาวนปัญญาและทักษะของบุคคล และคุณลักษณะเฉพาะของบุคคล (Attributes) ที่เป็นส่วนที่อยู่ใต้น้ำซึ่งมีปริมาณมากกว่าที่สังเกตและวัดได้ยากกว่าและเป็นส่วนที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคลมากกว่าส่วนต่าง ๆ

สอดคล้องกับผลการวิจัยของเกรียงศักดิ์ สังข์ชัย (2552:392-396) ที่พบว่า ผลการใช้รูปแบบการนิเทศ “APFIE Model” ผู้ทำหน้าที่ในการนิเทศมีสมรรถนะในการนิเทศหลังการใช้รูปแบบการนิเทศสูงกว่าก่อนใช้รูปแบบการนิเทศ ผู้รับการนิเทศมีสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้หลังการใช้รูปแบบการนิเทศสูงกว่าก่อนการใช้รูปแบบการนิเทศ และนักเรียนมีผลการพัฒนาหลังเรียนสูงกว่าก่อนการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และผลการวิจัยของ วชิรา เครือคำอ้าย (2552: 335-339) ที่พบว่า ผลการใช้รูปแบบการนิเทศนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อพัฒนา

สมรรถภาพการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการคิดของนักเรียนประถมศึกษา “ดับเบิลพีไออี (PPIE)” อาจารย์ที่เล็งมีสมรรถภาพการนิเทศการสอน ที่ส่งเสริมการคิด หลังใช้รูปแบบการนิเทศสูงกว่าก่อน ใช้รูปแบบการนิเทศและนักเรียนมีความสามารถในการคิดหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจาก การที่ครูมีเพียงความฉลาดที่ทำให้สามารถเรียนรู้องค์ความรู้และพัฒนาทักษะได้ยังไม่เป็นที่เพียงพอที่จะทำให้เป็นผู้ที่มีผลการปฏิบัติงานนิเทศการสอนในชั้นเรียนที่มีคุณภาพได้ ครูจำเป็นต้องมีแรงผลักดันเบื้องต้นอุปนิสัยภาพลักษณ์ภายในและบทบาทที่แสดงออกต่อสังคมที่เหมาะสมด้วยจึงจะทำให้สามารถเป็นครูผู้นิเทศที่โดดเด่นได้

2. การพัฒนารูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการนิเทศของครูในศตวรรษที่ 21 พบว่า มีลักษณะเชิงปฏิบัติการ (Operational) ที่เป็นกระบวนการ มีองค์ประกอบของรูปแบบ 7 องค์ประกอบได้แก่ 1) ความเป็นมาและความสำคัญของรูปแบบการพัฒนา 2) หลักการของรูปแบบการพัฒนา 3) วัตถุประสงค์ของรูปแบบการพัฒนา 4) นิยามของรูปแบบการพัฒนา 5) กระบวนการพัฒนาสมรรถนะการนิเทศของครูในศตวรรษที่ 21 ตามรูปแบบการพัฒนา 6) บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการใช้รูปแบบการพัฒนา ได้แก่ ศึกษานิเทศก์ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้นิเทศ และครูผู้รับการนิเทศ และ 7) เงื่อนไขการใช้รูปแบบการพัฒนาซึ่งเป็นไปตามหลักการของความร่วมมือระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ

กระบวนการพัฒนาสมรรถนะการนิเทศของครูในศตวรรษที่ 21 ตามรูปแบบการพัฒนา มี 4 ขั้น ได้แก่ การวางแผนการพัฒนา (Planning: P) การให้ความรู้ความเข้าใจในการพัฒนา (Informing: I) การดำเนินการพัฒนา (Doing: D) และ การประเมินผลการพัฒนา (Evaluating: E)

ผลการตรวจสอบความเที่ยงตรง (Validity) ของรูปแบบการพัฒนา พบว่า มีความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) โดยทุกประเด็นที่นำเสนอสามารถพัฒนาได้ตรงกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการพัฒนา จึงเป็นความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้ในด้านกระบวนการของรูปแบบ ส่วนผลการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) พบว่า มีค่าดัชนีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหารายประเด็น (item content validity index, I-CVI) เท่ากับ 1.00 และ ค่าดัชนีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาทั้งรูปแบบ (Content Validity For Scale, S-CVI) เท่ากับ 1.00 จึงเป็นรูปแบบการพัฒนาที่มีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ที่สามารถพัฒนาได้ตรงกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการพัฒนาซึ่งเป็นไปตามกระบวนการหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผลการประเมินคุณภาพของรูปแบบการพัฒนา พบว่า มีลักษณะเฉพาะตามประเภทของรูปแบบคือมีการประยุกต์ใช้ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศการศึกษาอย่างเหมาะสม ทำให้รูปแบบมีลักษณะของการพัฒนาที่ตรงกับสภาพและความต้องการพัฒนาของครู และมีความถูกต้องของลักษณะรูปแบบตั้งแต่องค์ประกอบและโดยส่วนรวมสามารถนำไปสู่การทำงานที่สมบูรณ์ตามศักยภาพของรูปแบบและตามวัตถุประสงค์ของการพัฒนาที่มุ่งช่วยเหลือให้ครูสามารถพัฒนาสมรรถนะการนิเทศ ในศตวรรษที่ 21 ได้

ส่วนด้านมาตรฐานของกระบวนการพัฒนา พบว่ามีการดำเนินการเป็นขั้นตอนอย่างต่อเนื่อง มีการวางแผนการปฏิบัติตามแผน และประเมินผล รวมทั้งมีวิธีการสร้างความเข้าใจ จูงใจ ผู้รับการนิเทศ และการให้ขวัญกำลังใจ ทำให้เข้าใจงาน เห็นประโยชน์เต็มใจพร้อมดำเนินการอย่างเต็มศักยภาพ และมีสมรรถนะการนิเทศอย่างครบถ้วนถูกต้องตามวัตถุประสงค์

สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ยูพิน ยืนยง (2553: 249-251) ที่ ศึกษาการพัฒนารูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ ซีไอพีอี (CIPE Model) เพื่อส่งเสริมสมรรถภาพการวิจัยในชั้นเรียนของครู เขตการศึกษา 5 อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ พบว่า รูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการซีไอพีอี (CIPE Model) มีกระบวนการนิเทศ 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 การคัดกรองระดับความรู้ความสามารถทักษะสำคัญเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ และการวิจัยในชั้นเรียน (Classifying: C) ขั้นที่ 2 การให้ความรู้ก่อนการนิเทศ (Informing: I) ขั้นที่ 3 การดำเนินงาน (Proceeding: P) มี 3 ระยะ คือ 1) การประชุมก่อนการสังเกตการสอน (Pre conference) 2) การสังเกตการสอน (Observation) 3) การประชุมหลังการสังเกตการสอน (Post conference) และขั้นที่ 4 การประเมินผลการนิเทศ และมีการกำกับ ติดตาม(Monitoring) อย่างต่อเนื่องทุกขั้นตอน (Evaluating: E) ผลการวิจัยของ อุดลย์ วงศ์ก้อม(2552: 221-232) ที่ศึกษาการพัฒนารูปแบบการนิเทศการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เขตภาคกลาง 44 แห่ง พบว่า รูปแบบการนิเทศการศึกษา มี 6 องค์ประกอบได้แก่ 1) การวางแผน 2) การดำเนินการนิเทศ 3) สื่อและเทคโนโลยี 4) การประเมินผล 5) การมีส่วนร่วม และ 6) การปรับปรุงและพัฒนา และผลการวิจัยของ สุภาภรณ์ กิติรัชดานนท์ (2551 : 136-143) ที่ศึกษาการพัฒนารูปแบบการนิเทศ การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า รูปแบบการนิเทศ ประกอบด้วย ประเด็นหลัก 7 ด้าน ดังนี้ 1) วัตถุประสงค์ของการนิเทศ 2) เนื้อหาการนิเทศ 3) กระบวนการนิเทศ 4) ด้านวิธีการนิเทศ 5) ผู้นิเทศ 6) เวลาการนิเทศ และ 7) ปัจจัยเอื้อ/ข้อจำกัดในการนิเทศ ทั้งนี้เนื่องจาก รูปแบบการนิเทศการศึกษามีขั้นตอน และวิธีการที่หลากหลายไปตามฐานคิดของปรัชญา จุดหมาย และที่มาของสภาพบริบทที่แตกต่างกัน จึงมีเกณฑ์การจำแนกรูปแบบการนิเทศการศึกษา ตามวิธีการนำการนิเทศไปใช้ ตามลักษณะเด่นของการนิเทศ และตามลักษณะของผู้นิเทศ และวิธีการหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยแต่ละลักษณะที่แตกต่างกัน

3. การศึกษาผลการใช้รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการนิเทศของครูในศตวรรษที่ 21
พบว่า ครูผู้นิเทศก์มีความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับการนิเทศการสอนในศตวรรษที่ 21 หลังการใช้รูปแบบการพัฒนาสูงกว่าก่อนใช้รูปแบบการพัฒนาโดยมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การประเมินสมรรถนะการนิเทศของครูนิเทศจากการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนากับตัวอย่าง ใน 4 ระยะ พบว่า ระยะที่ 1 (A1) หรือระยะเส้นฐานที่ 1 (Baseline Phase 1) คะแนนเฉลี่ยสมรรถนะในการนิเทศการสอนของครูผู้นิเทศก์อยู่ในระดับ น้อย ระยะที่ 2 (B1) หรือเป็นระยะการจัดกระทำคะแนนเฉลี่ยสมรรถนะในการนิเทศการสอนของครูผู้นิเทศก์ เพิ่มขึ้นเป็นอยู่ในระดับ

มาก ระยะที่ 3 (A2) หรือระยะเส้นฐานที่ 2 (Baseline Phase 2) คะแนนเฉลี่ยสมรรถนะในการนิเทศการสอนของครูผู้นิเทศก์ เพิ่มขึ้น ในหลายรายการแต่ยังอยู่ในระดับ มาก ระยะที่ 4 (B2) เป็นระยะการจัดกระทำคะแนนเฉลี่ยสมรรถนะในการนิเทศการสอนของครูผู้นิเทศก์ เพิ่มขึ้นทุกรายการประเมิน และยังอยู่ในระดับมาก

การสังเกตและบันทึกพฤติกรรมการณ์เทศของครูผู้นิเทศก์ พบว่า ครูผู้นิเทศก์ได้ให้คำปรึกษา แนะนำ ช่วยเหลือ ให้ครูผู้รับการนิเทศสามารถวิเคราะห์ปัญหาในการจัดการเรียนการสอน เลือกวิธีการจัดการเรียนรู้ วิเคราะห์ แผลผลข้อมูลการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ทำให้ครูผู้รับการนิเทศมีความเข้าใจและมั่นใจในการรายงานผลการจัดการเรียนรู้มากขึ้น

การประเมินความพึงพอใจของครูผู้นิเทศก์ที่มีรูปแบบการพัฒนาของครูผู้นิเทศก์ พบว่า ครูผู้นิเทศก์มีความพึงพอใจต่อรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการนิเทศของครูในศตวรรษที่ 21 อยู่ในระดับมากที่สุดทุกรายการประเมินในทุกด้าน

การสนทนากลุ่ม พบว่า ทุกองค์ประกอบมีความเหมาะสมและสอดคล้องกัน ทำให้เกิดการพัฒนาด้านการพัฒนาตนเองและองค์ความรู้ กิจกรรมแต่ละขั้นตอนมีความเหมาะสม เป็นรูปแบบที่สามารถส่งเสริมให้มีการพัฒนาสมรรถนะด้านการนิเทศ ด้านการจัดการเรียนรู้ และการพัฒนาผลการเรียนรู้ของนักเรียน ได้เป็นอย่างดี

สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2555: 7-8) ที่ศึกษาแนวทางการขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่พบว่า การนิเทศกำกับติดตามการดำเนินงานเป็นกลยุทธ์การขับเคลื่อนนโยบายปฏิรูปการศึกษาเพราะเป็นกระบวนการที่สนับสนุนส่งเสริมและกระตุ้นให้ผู้บริหารสถานศึกษาครูและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจาก การจัดการศึกษาทุกฝ่ายได้ร่วมมือร่วมใจกันปฏิรูปวิธีการที่ทำให้คุณภาพของนักเรียนสูงขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากการนิเทศการศึกษาจะประสบผลสำเร็จบรรลุวัตถุประสงค์ในการพัฒนาผู้นิเทศก์ต้องมีสมรรถนะในการนิเทศ ซึ่งประกอบด้วยคุณลักษณะเฉพาะของผู้นิเทศ ความรู้ในเรื่องที่ต้องนิเทศ และมีทักษะในการนิเทศเป็นอย่างดี

ข้อเสนอแนะ

1. รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการนิเทศของครูในศตวรรษที่ 21 สามารถพัฒนาครูให้ครูจัดการเรียนการสอนตามกรอบการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ได้ ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษา หรือผู้ที่เกี่ยวข้องจึงควรนำรูปแบบการพัฒนาไปใช้ ในสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. การกำกับ ติดตาม (Monitoring) ดูแล มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อการใช้รูปแบบการพัฒนา ดังนั้น ผู้ที่ทำหน้าที่นิเทศ จะต้องติดตามดูแลอย่างใกล้ชิด เพื่อนำข้อมูลต่างๆ มาให้คำแนะนำ ช่วยเหลือครู

3. ควรมีการวิจัยเพิ่มเติมโดยการนำรูปแบบการพัฒนาไปใช้ในการพัฒนาทักษะด้านอื่นๆ ของครู เช่น ทักษะการบูรณาการใช้ ไอซีที (ICT) ในการจัดการเรียนรู้ ทักษะการวัดและประเมินผล การศึกษา และทักษะการจัดการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานเป็นต้น

รายการอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, 2552.
- เกรียงศักดิ์ สังข์ชัย. **การพัฒนารูปแบบการนิเทศการสอนครูวิทยาศาสตร์เพื่อพัฒนาศักยภาพนักเรียนที่มีแนวความสามารถพิเศษทางวิทยาศาสตร์**. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน ภาควิชาหลักสูตรและการนิเทศ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2552.
- พิมพ์พันธ์ เตชะคุปต์. **การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2557.
- ยุพิน ยืนยง. **การพัฒนาแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการเพื่อส่งเสริมสมรรถภาพการวิจัยในชั้นเรียนของครูเขตการศึกษา 5 อัครสังฆมณฑล**. กรุงเทพฯ วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2553.
- วชิรา เครือคำอ้าย. **การพัฒนาแบบการนิเทศนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อพัฒนาสมรรถภาพการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการคิดของนักเรียนประถมศึกษา**. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน ภาควิชาหลักสูตรและการนิเทศ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2552.
- สุภาภรณ์ กิตติรัชดานนท์. **การพัฒนาแบบการนิเทศการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน**. ปริญญาการศึกษาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. สาขาบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2551
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2. **รายงานผลการพัฒนาคุณภาพการศึกษาประจำปีการศึกษา 2555** สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2 เอกสารลำดับที่ 9/2556. ศรีสะเกษ : กลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. **สภาวิชาการการศึกษาไทยในเวทีโลก พ.ศ. 2555**. กรุงเทพฯ ฯ : 2555.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. **สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน**. ตัวชี้วัดและ

สาระการเรียนรู้ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.

กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, 2552.

อดุลย์ วงศ์ก้อม. รูปแบบการนิเทศการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา.ปริญญาการศึกษ

ดุษฎ์บัณฑิต. ภาควิชาบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยศิลปกร, 2552

Eisner, E. (1976) “Education Connoisseurship and Criticism: Their Form and Functions in Education Evaluation” *Journal of Aesthetic Education*.1976, pp.192-193

